

Roghnú agus feabhas ar bheith agus fhearnóg na hÉireann

FOIREANN AN TIONSCADAIL

An Dr Ellen O'Connor, an Coláiste Ollscoile, Corcaigh*
 Oliver Sheridan, Teagasc
 An Dr Nuala Ni Fhlatharta, Teagasc
 An Dr Barbara Doyle-Prestwich, an Coláiste Ollscoile, Corcaigh

* Ríomhphost: e.o'connor@ucc.ie

LE CRÍOCHNÚ: Nollaig 2010

CÚLRA

Le bliana beaga anuas tá méadú tagtha ar an éileamh ar speicis dhúchasach de réir úsáid mhéadaithe de chrainn leathanduilleacha i bhforaoisiú. Thosaigh an clár um fheabhsú beithe (*Betula pendula* agus *B. pubescens*) i 1998 ag féachaint do speicis dhúchasacha bhreise le hacmhainneacht adhmaid a chur ar fáil do sceideal na Seirbhíse Foraoiseachta de speicis inghlactha. Cuireadh tús leis an bhfeabhas ar fhearnóg (*Alnus glutinosa*), speiceas a áirítear i sceideal na Seirbhíse Foraoiseachta, in 2005. In athbhreithniú¹ COFORD le déanaí, dearbhaíodh fearnóg agus beith mar speicis le hardacmhainneacht le haghaidh feabhais i gcomhthéacs na hÉireann.

CUSPÓIRÍ

Is é cuspóir foriomlán an taighde ná soláthar de shíolta feabhsaithe, oiriúnaithe agus folláine a fhorbairt laistigh de chreat an rialacháin maidir le hÁbhar Atáirgthe Foraoise an AE. Is iad na céimeanna saineúla ná:

- Na pluschrainn is fearr a aimsiú mar bhonn don chlár um fheabhsú;
- Síolghoirt, agus bainc chlóin a bhunú;
- Trialacha síolraigh a bhunú le measúnú a dhéanamh ar luach géiniteach na bpluschrann.

DUL CHUN CINN

Tá aimsiú agus bailiú ábhair úir le haghaidh na gclár póraithe ar siúl. In 2009 rinneadh beangáin ó 16 bheith úra agus 26 pluschrann fearnóige a bhunú go rathúil.

Úsáideadh clóin de 81 géinitíopa fearnóige, a bailíocht in 2006 agus 2007, le banc clóin a bhunú ag Stáisiún Taighde Teagasc, Cionn Sáile. Rinneadh an banc clóin beithe a fhorleathnú ag úsáid clóin a bailíodh le déanaí.

Tá luachanna póraithe na bpluschrann beithe agus fearnóige á dtástáil i dtrialacha allamuigh. Bunaíodh dhá thástáil síolraigh fearnóige, ag úsáid síolta a bhailíodh ó phluschrann 2006, in 2008 agus bunaíodh an tríú ceann in 2009 i Sligeach. Déantar monatóireacht ar na trialacha le haghaidh fáis agus marthana; tabharfar measúnuithe cáilíochta isteach níos déanaí. Thar gheimhreadh 2008/2009, rinneadh measúnuithe ar airde, thrastomhas agus cháilíochta ag dhá trial bheithe síolraigh/ dualfhoinse a bunaíodh in 2001. Léiríonn torthaí difríochtaí suntasacha idir teaghlaigh (Figiúr 1).

Bunaíodh síolghoirt laistigh le haghaidh beithe agus fearnóige araon (Figiúr 2).

Tá an síolghort fearnóige bunaithe ar chlóin de phluschrann roghnaithe. Bhí an síolghort beithe bunaithe go príomha ar roghnúcháin laistigh de na trialacha síolraigh, bunaithe ar thorthaí luatha.

GNÍOMHAÍOCHTAÍ BEARTAITHE

Úsáidfear na crainn bheithe is fearr ó na teaghlaigh is fearr, bunaithe ar na sonraí is fearr ó na trialacha síolraigh, leis na síolghoirt a nuashonrú.

Déanfar dátaí scaoile bláthaithe agus pailine maidir le hábhar na síolghoirt a thaifeadadh lena chinntiú na bhforluíonn an tréimhse bhláthaithe le ceann na gclón lasmuigh. Braithfear líon na gcaitíní fireannacha, agus mar sin, an méid de phailín, ó gach clón.

In 2010, déanfar na síolta ó chlóin aonair sna síolghoirt a bhailiú leis an méid a chuir gach clón le táirgeadh foriomlán an tsíl a dhéanamh amach.

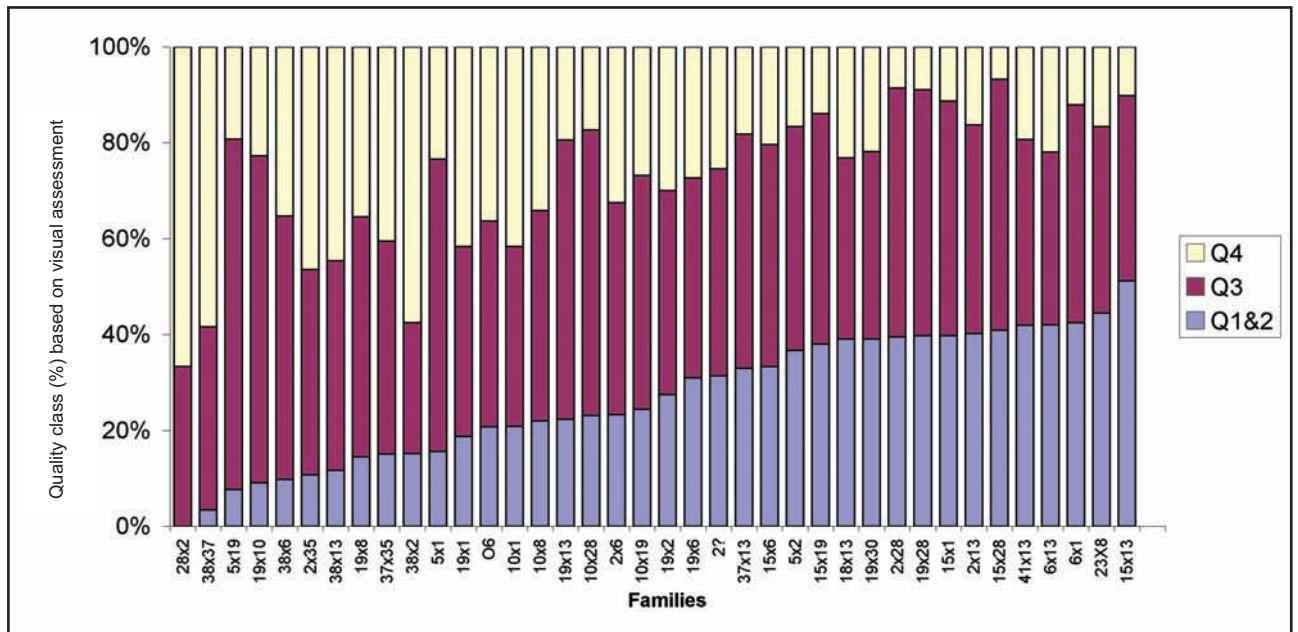
Déanfar measúnú ar na trialacha fearnóige le haghaidh fáis agus marthana agus déanfar monatóireacht orthu le haghaidh lotnaidí agus galar in 2010.

TORTHAÍ

Hemery, G., Clark, J., Aldinger, E., Claessens, H., Malvolti, M., O'Connor, E., Raftoyannis, Y., Savill, P. agus Brus, R. R. Growing scattered broadleaved tree species in a changing climate – risks and opportunities. Ard-Rochtain Foraoiseachta foilsithe an 24 Nollaig 2009. doi:10.1093/forestry/cpp034.

Rannpháirtíocht ghníomhach i ngrúpa beithe an BIHIP.

¹ Cahalane, G., Doody, P., Douglas, G., Fennessy, J., O'Reilly, C. and Pfeifer, A. 2007. *Sustaining and developing Ireland's forest genetic resources - an outline strategy*. COFORD, Dublin.

Figiúr 1: An céatadán de luachanna cáilíochta éagsúla laistigh de theaghlaigh bheith ag aois 8. (Q1&2 = an-mhaith agus maith; Q3 = measartha; Q4 = cáilíocht lag).

Figiúr 2: Stiolghort laistigh ag Stáisiún Taighde Teagasc, Cionn Sáile.